

**Széchenyi István Polgári Társulás, Páva utca 23/41.,
Komárno, 945 01, Szlovák Köztársaság**

T. c.

**Nick Ferenc, elnök
Falvak Kultúrájáért Alapítvány
Budapest**

Kelt Budapesten, 2011. március 15-én

*Tárgy: Gróf Czegei Wass Albert erdélyi írófejedelem személyének
felterjesztése a Magyar Kultúra Lovagja Posztumus kitüntetésre*

Mélyen Tisztelt Elnök Úr!

Alulírott - *Pörneki Andrásnak*, a Panoráma Világklub Jász-Nagykun-Szolnok megyei elnökének ötlete alapján - ezennel hivatalosan felterjesztjük *gróf Czegei Wass Albert erdélyi magyar író*t a Magyar Kultúra Lovagja Posztumus kitüntetésre. A laudáció alapját képező szakmai méltatást és életmű-ismertetést az alábbiakban tesszük közzé, amely egyben tartalmazza a lovagias tetteket is.

Gróf Czegei Wass Albert író 1908. január 8-án született a Mezőség szívében, a Kolozs megyei Válaszúton. Erdélyi arisztokrata mivoltát sohasem a privilégiumok, sokkal inkább a kötelezettségek forrásának tekintette. Tanulmányait a kolozsvári Református Kollégiumban kezdte,

ahol kiváló, tiszta kálvinista nevelésben részesült. 1926-ban eredményes érettségi vizsgát tett, melyet követően Magyaróváron, majd a Debreceni Gazdasági Akadémián folytatta tanulmányait. Később Németországban és a Sorbonne-on tanult. Tanulmányai befejeztével visszatért a családi birtokra. 1944-ben az újra magyarrá vált kolozsvári egyetem díszdoktorává avatták. Öt gyermeket nevelt fel.

Irodalmi pályáját versek írásával kezdte, melyek a *Pásztortűz*, az *Ellenzék* és az *Erdélyi Fiatalok* című lapokban jelentek meg. Az utóbbi kettőnek később munkatársa is lett. Első verseskötete 1928-ban látott napvilágot Kolozsváron, *Világtemetés* címmel, 1930-ban pedig megjelent a *Fenyő a hegytetőn* című verseskötete. 1932-ben *A temető megindul* című színműve felkeltette az erdélyi helikonisták – többek között Áprily Lajos, Dsida Jenő, Kós Károly, Nyírő József, Reményik Sándor, Szabó Dezső, Tamási Áron – figyelmét. 1934-ben jelent meg *Farkasverem* című regénye, melynek révén a szakma és a nagyközönség előtt egyaránt országosan ismertté vált. E regénye nagyban hozzájárult ahhoz, hogy megkapta a kor legnagyobb irodalmi kitüntetését, a *Baumgarten-díjat*.

Ez a siker azt eredményezte, hogy a későbbiek folyamán nemcsak Kolozsváron és Marosvásárhelyen adták ki műveit, hanem Magyarországon is. A budapesti Révai Kiadó szinte évente adta ki nagysikerű regényeit: *Jönnék!* (1940), *Csaba* (1940), *A titokzatos őzbak* (1941), *Mire a fák megnőnek* (1942), *A kastély árnyékában* (1943), *Tavaszi szél* (1944). Ez utóbbit a budapesti Nemzeti Színház vitte színpadra 1944 karácsonyán, a bemutatót azonban a háború elsodorta.

A háború kettétörte életét. Jött a katonai szolgálat, a menekülés, szülőföldje elvesztése. Ezt követően ötven éven át elhallgattatták. Magyarországon és a határon túl élő magyarok azt sem tudhatták, ki is volt Wass Albert, annak ellenére, hogy 1945 és 1950 között Nyugat-Európában újabb híres regényei jelentek meg, amelyeket összesen öt nyelvre fordítottak le.

1928-ban a *Kemény Zsigmond Társaság*, 1935-ben az *Erdélyi Szépmíves Céh*, 1938-ban az *Erdélyi Helikon*, 1939-ben az *Erdélyi Irodalmi Társaság* és a *Kisfaludy Társaság* tagja lett, 1944-ben pedig a *Magyar Tudományos Akadémia* tagjává választották. 1942-ben *Klebelsberg Kunó-díjjal*, 1944-ben pedig *Zrínyi Irodalmi Díjjal* tüntették ki. Többek között megkapta a *Balassi Bálint Emlékkardot* (1998), halála után pedig az *Alternatív Kossuth-díjat* (2003).

1943-ban kikerült a keleti frontra, ahonnan 1944 februárjában tért haza. Otthon a román és az orosz katonák ellen vette fel a harcot. Kolozsvárról távozva egységeivel a Szilágyságon át Szatmárig harcolt, majd a Tisza-vonalnál az orosz előrenyomulás megállításában vállalt szerepet. Küzdelme 1945 Húsvétjáig tartott, amikor fiaival együtt Sopronnál elhagyta Magyarországot.

1946. március 13-án a Román Népbíróság, mint háborús bűnöst - rendkívül gyors lefolyású koncepciók perben -, Kolozsváron, távollétében halálra ítélte.

Miután elhagyta az országot, Németországba menekült, 1947-ben itt írta meg a *Funtinelli boszorkány* című trilógiáját, valamint a *Tavak könyve* és az *Erdők könyve* című meseköteteit. Szintén 1947 - ben írta az *Adjátok vissza a hegyeimet!* című alkotását. Írói munkássága annak a nyugati magyar irodalomnak vált szerves részévé, amely a kommunista diktatúra előtti magyar irodalom sokszínűségét képviselte. Erdélyi író maradt az emigrációban is.

1951-ben érkezett az Egyesült Államokba, ahol életművének meghatározó része született. Elbeszéléseket, versesköteteket, regényeket és dokumentumértékű életrajzi vallomásokat írt ekkor. Legnagyobb könyvsikerei: *Ember az országút szélén* (1951); *Kard és kasza* (1974); *Halálos köd – Holtember partján* (1978); *Hagyaték* (1985).

1957-ben a Floridai Egyetemen kapott állást, ahol francia és német nyelvet oktatott. 1962-ben megalapította az *Amerikai Magyar Szépműves Céhet*, majd saját kiadóvállalatot hozott létre, *Danubian Press* néven. Magyar és angol nyelvű könyveket egyaránt kiadott, melyek témája leginkább a románok erdélyi betelepülésével foglalkozott. Ezen tevékenységéért a románok 1979 őszén hajszát indítottak ellene, lejáratására törekedve. Románia háborús bűnösként kezelte őt, és kérte kiadatását, ezt az USA elutasította, mondván: Wass Albertet koncepció perben ítélték halálra. A hetvenes években a Securitate ügynökei merényletet kíséreltek meg ellene. Élete utolsó éveiben megalapította a *Gróf Czegei Wass Albert Alapítványt*. Összesen negyvennyolc regényt írt.

Regényei és novellái mellett csodálatos mesterségbeli tudással írt verseket, amelyek ma is égetnek a magyar színpadon, s amelyek közül a legjelentősebbek a következők: *Üzenet haza; Dalol a honvágy; A láthatatlan lobogó; Nagypénteki sirató; Búcsú Európától; Isten sír a Bábeltornya mellett; A gyökér megmaradt; Elkésett szerelmeslevél.*

És a több mint 212 novella. Ha Wass Albert nem lett volna kiváló költő, nagyszerű regényíró és oknyomozó közíró, akkor novellista hagyatéka önmagában is komoly súlyt és helyet szorított volna számára a XX. századi legkiválóbb szerzők magyar irodalmában.

Meghatározó szerepet játszott az erdélyi magyarság önvédelmében és felemelkedésében. Világnézeti forrása a transzilvanizmus életeszmenye volt, ez műveinek állandó eszmei vázát alkotta. Ma Wass Albert az egyik legnépszerűbb magyar író. Könyveit mindenütt olvassák a Kárpát-medencében, és ahol magyarok élnek. Művei élnek és hatnak.

Wass Albert végakarata szerint művei kiadásának hasznát erdélyi jótékonyági célokra kell fordítani. Ebből a célból létrejött a Czegei Wass Albert Alapítvány, hogy erdélyi iskolákat, a cserkészetet, egyházi alapítványokat támogasson, és árvaházat tartson fenn. Az író hagyatéka olyan felbecsülhetetlen érték, mely emberségének egy szebb, jobb, nemesebb világról szóló látásának bizonyossága. Ezt bizonyítja azoknak a Wass Albert-előadóesteknek a sikere és művészi színvonala is, melyek az elmúlt másfél évtizedben megvalósultak az egész Kárpát-medencében. Nem beszélve a Wass Albert nevet viselő intézmények, intézetek, polgári

társulások, polgári körök és egyéb civil szervezetek hagyományőrző tevékenységéről.

Wass Albert 1998. február 17-én valószínűleg öngyilkos lett. Hamvainak és magyar állampolgárságának kálváriája halálát követően szégyenteljes politikai viták tárgya lett. Magyar állampolgárként halt meg, és 2004-ben a román Legfelsőbb Semmisítőszék megállapította, hogy Wass Albert nem háborús bűnös. Így maradjon meg az utókor emlékezetében! Legyen áldott Wass Albert emlékezete!

Tisztelt Elnök úr!

Kérjük Önt, szíveskedjék szorgalmazni, hogy 2012. január 22-én, a Magyar Kultúra Napján, gróf Czegei Wass Albert megkapja a Magyar Kultúra Lovagja Posztumus kitüntetést, melyet az író nevében valamelyik fia venne át.

Megértését köszönjük.

Üdvözlettel:

**Tarics Péter, újságíró,
a Széchenyi István Polgári Társulás
alapító-elnöke
Révkomárom - Felvidék**